

ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

Н. М. Яковенко, студентка
Г. П. Ляшенко, к.е.н., доцент
Національний університет державної податкової служби України

Умови функціонування українських вищих навчальних закладів поступово ускладнюються. До цього призводить скорочення чисельності абітурієнтів, зменшення обсягів державного фінансування, загострення конкуренції між ВНЗ. Все це зумовлює увагу до питань економічної безпеки вишів, оскільки останнім часом їх все більше за світовим досвідом визнають економічними корпораціями.

Важливу роль у дослідженні проблематики економічної безпеки ВНЗ та її впливу на національну безпеку відіграють праці сучасних вітчизняних вчених та практиків, а саме: Борисенко З. М., Белов О. Ф., Бланк І. О., Білорус О. Г., Грушко В. І., Денисенко М. П., Жаліло Я. А., Кириченко О. А., Пирожков С. І., Тимошенко В. А., Терехов В. І., Франчук В. І. та інші.

Тюленев Г. Д. економічну безпеку вишу пропонує розуміти як такий стан ВНЗ у частині забезпеченості ресурсами, захищеності від загроз та комбінації задоволення інтересів зацікавлених груп осіб, який забезпечує можливість досягнення основних цілей ВНЗ, стабільність результатів діяльності та сприяє продовженню діяльності у довгостроковому періоді. Очевидно, що забезпечення економічної безпеки кожного окремого ВНЗ потребує не лише конкретних заходів у цьому напрямку, але й певної організаційної підтримки, яка має бути забезпечена на рівні окремого ВНЗ та на рівні системи вищої освіти України в цілому [4, с. 178].

За даними статистики вища освіта України охоплює більше тисячі навчальних закладів різного рівня акредитації та різної форми власності. Переважна більшість студентів на сьогодні навчаються в державних ВНЗ. Лідуючі позиції займають Київська, Харківська, Одеська та Львівська області. Саме тому виникає необхідність в розробці загальної концепції

забезпечення економічної безпеки вищих навчальних закладів на основі максимального використання потенціалу системи вищої освіти з врахуванням характерних для неї специфічних особливостей [3, с. 520].

Економічна безпека у системі вищої освіти зумовлена економічною безпекою ВНЗ, що складають систему: якщо переважна більшість вишів перебуватиме в економічній безпеці, тоді за індуктивною логікою можна стверджувати про економічну безпеку у системі вищої освіти країни.

Стосовно забезпечення безпеки вищих навчальних закладів К. В. Карпова відзначає: «Оцінка рівня економічної безпеки ВНЗ за функціональним складовим на основі статистичних методів досить складна через їх низьку математичну формалізацію. Проте, таку оцінку проводити необхідно, тому індикатори економічної безпеки ВНЗ поділяють по кожній з її складових і розраховують їх на основі оцінки збитків інтересам ВНЗ та ефективності заходів щодо їх запобігання» [1].

Найбільш розповсюдженим підходом до оцінювання економічної безпеки з використанням сукупності показників є індикаторний метод. Оцінювання економічної безпеки з використанням індикаторного підходу базується на системі індикаторів, до точності визначення яких висуваються високі вимоги. Індикаторами прийняті граничні значення вибраних показників, які описують стан економічної безпеки оцінюваного об'єкта. Економічна безпека об'єкта оцінюється за результатами порівняння фактичних значень вибраних показників з індикаторами. При удаваній простоті індикаторному методу властиві і суттєві обмеження. Так, системи індикаторів часто є громіздкими, у порівнянні використовуються фактичні значення показників минулого періоду, також остаточно не вирішено питання виду, складу, величин, граничних значень індикаторів залежно від типу, рівня, початкового стану економічної безпеки досліджуваного об'єкта [2, с. 195].

Простіше рівень економічної безпеки ВНЗ можна оцінювати за показниками економічної безпеки, які є найбільш значущими параметрами, що надають загальне уявлення про стан вишу в цілому, його стійкості, мобільності

і навіть конкурентоспроможності. Сукупність показників економічної безпеки ВНЗ може бути скільки завгодно великою і серед цієї множинності показників достатньо легко втратити зміст оцінювання, оскільки оперувати великою кількістю показників в оцінюванні будь-якого явища достатньо складно. Тоді потрібно або сконцентрувати увагу на кількох показниках, або вибрати один-два, які, будучи синтетичними за своєю природою, охоплюють значну сукупність показників [2, с. 196].

Отже, економічна безпека ВНЗ – це стан вишу, в якому наявних ресурсів достатньо для запобігання, послаблення або захисту від загроз діяльності ВНЗ. Для того, щоб ВНЗ залишався на плаву та був конкурентоспроможним необхідно періодично проводити оцінку свого рівня економічної безпеки.

Список використаної літератури:

1. Карпова К. В. Вищий навчальний заклад приватної форми власності як об'єкт економічної безпеки та суб'єкт освітньої господарської діяльності / К. В. Карпова // Ефективна економіка – 2013. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1815>.

2. Мартинюк В. П. Економічна безпека вищих навчальних закладів в Україні: передумови оцінювання / Мартинюк В. В. // Економіка. Менеджмент. Підприємництво – 2013. – № 25 (II).– С. 193-198.

3. Набаев В. Н. Экономическая безопасность высших учебных заведений в условиях модернизации высшего образования: проблемы и перспективы / В. Н. Набаев, Т. В. Момот // Научно-технический сборник – 2013. – № 108. – С.519-527.

4. Тюленев Г. Д. Організаційна підтримка підвищення економічної безпеки ВНЗ в Україні / Г. Д. Тюленев // Економіка. Менеджмент. Підприємництво – 2012. – № 24 (II).– С. 177-185.